

«Ömrüzaýa kitabyndan

ýyldyzym»

Category: Edebi makalalar, Goşgular, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

"Ömrüzaýa ýyldyzym" kitabyndan «ÖMRÜZAÝA ÝYLDYZYM» KITABYNDAN

ANNASOLTAN
KEKILOWA

Ömrüzaýa
ýyldyzym

(Gysgaldyldy)

Altmyşynjy ýyllaryň on ýyllygam, ýetmişinji ýyllaryň

onýyllygam biziň edebiyatymyza uly zehinleriň gelip goşulan döwri boldy. Şeýle zehinleriň birem, ömri pajygaly tamamlanan, şahyr gelin Annasoltan Kekilowadyr. Haçan-da men Annasoltanyň goşgularyny agtaryp ýörkäm, tankytçy Saýlaw Myradowyň arhiwinden onuň 1968-nji ýylda çap edilen «Gara saçlarym» atly çaklaňja ýygyndysyny tapdym. Saýlaw Myradow Annasoltanyň bu kitapçasyny tutuşlygyna okap çykypdyr. Onuň ýygyndydaky her goşga diýen ýaly eden bellikleri muňa güwä geçýär. Saýlaw Myradow şol kitapçanyň bir sahypasyna ýazan iki agyz jümlesi meniň ünsümi çekdi. Tankytçy şol sahypa: «Şujagaz gyzda bir zat bar-how» diýip ýazan eken. Men ol jümläni gaýta-gaýta okadym... Dogrusy bu setirler onuň göwnüýetmezçiligi däldi, eýsem bu tankytçynyň bir üýtgeşik zadyň üstünden barandygynyň alamatydy, şu pursatda täze zehiniň üstüniň açylandygyna onuň göz ýetirmesidi.

Annasoltanyň özboluşly zehindigini köpler bilýärdiler. Ýöne gynansak-da bu hakda hiç kim dil ýarmady. Şol ýakymly sözleri eşitmänem ol bu dünýeden gitmeli bolupdy.

Heý çagalyk döwri ýaly hem gyzykly zat bolup bilermi? Ol hem edil beýleki gyzzagazlar ýaly gulpagyny tasardyp, gurjak oýnady, «gizlenpeçek» oýnady. Goňşy aýallar pamyk ýaljak akja gyzy heniz hem ýatlaýarlar.

Gör, ol bu goňşularyň näçesiniň «elini owkalapdyr, aýaklaryna çykyp beripdir».

Ençeme ýyllap olar bilen goňşuçylykda oturan adamlar Annasoltanyň ejesiniň öz gyzyny «Daglarbaşy» diýip söýendigini gürrüň berýärler. Ogulgererek eje öz gyzyny daglara deňäpdir. Ýok, ol öz balasyny daglardan-da ýokary goýupdyr. Daglarbaşy. Belkäm, bu diňe bir enäniň gyzyna bolan söýgüsi däldir, belkäm, bu enäniň öz gyzynyň zehinine, onuň ertirki gününe bolan ynamdyr.

Ine-de, men Annasoltanlarda otyryn. Kiçeňräk howly. Howludaky agaçlaryň hemmesini diýen ýaly Annasoltan hut öz eli bilen oturdypdyr. Idegsiz galan ol agaçlaryň köpüsi gurapdyr, birnäçesi bolsa indi gurap başlapdyr. Palçykdan salnan üç otagly jaý. Olaryň sag çetkisi Annasoltanyň öz otagy bolupdyr. Otag polsuz, ýer endigan suwalan. Eýlesi-beýlesi iki ädim

bolan bu kiçijik otaga zordan bir stol ýerleşdirilipdir. Gapdalda bolsa ulanmadan galan bir peç dur. Stoluň başynda Annasoltan özüniň ençeme eserlerini döredipdir.

Annasoltanyň kakasy Seýit agajet, gujurly adam eken. Ol altmyşynjy ýyllaryň ahyrynda aradan çykypdyr. Annasoltan kakasy ýogalanda «Meniň göreçlemde kakam ýaşayar» atly goşgusyny döredýär.

*... Olar ýola düşdi barýarlar ana,
Eginlerde atam bilen merdiwan.
Merdiwany alyp barýar gerçekler,
Biliň, meniň ömrüm size bendiwan,
Göz öňümden ýitip barýar tabydyň,
«Eý, atam jan gidip barýaň gelmeze!» –*

diýip, gussaly pursady beýan edýän setirleri biperwaý okamak mümkin däl.

Annasoltanyň ejesi hakda biz ýokarda ýatlapdyk. Aýdyşlaryna görä, Ogulgerek eje-de şahyrana aýal bolupdyr. Kämahallar onuň özi hem goşgy sanaberer eken. Enäniň terbiýesi onuň şahyranalygy bilen eýlenip gyzyna geçipdir diýsek ýalňyş bolmasa gerek. Annasoltanyň ejesi hakda goşgy görnüşinde ýazylan haty saklanyp galypdyr.

*«Sen maňa erteki ýaly aýdymlaryň bilen egsilmez joşguny,
bagty, ýagty umyda sowgat etdiň, eje jan. Sen meni gök asmanyň
astynda öz pataň bilen uzak ýollara atardyň. Şonuň üçinem
seniň öňüňde dyza çökýärim...»*

«Ýaňy göze görnende» ýetimligiň dagy bilen daglanan gyzyň uly maşgalanyň keşigini öz gerdeninde çekmeli bolandygyna göz ýetirmek kyn däl. Ol ejesine goltgy bermäge, doganlaryny rahatlandyrmaga çalyşýar. Gyzlaryň iň ulusy Dursun daýzanyň «Ol körpe-de bolsa, biziň iň uly uýamyzdy» diýip aýtmagu ýöne ýerden däl. Kakalary ýogalanda ýazan goşgusynda:

*Men seni ýatlaryn, seni küýsärim,
Atam bagtym üçin sana minnetdar.*

*Aglamaň jigilem, rahatlan enem,
Meniň göreçlemde kakan ýaşayar. –*

diýmegi, ýaş gyzy däl-de, ençeme kynçylygy başyndan geçiren aýal maşgalany ýadyňa salýar. Ejesinden rahatlanmagy haýyş edip, «jigilerine» aglamaň diýmegi (bu ýerde oniň «jigilem» diýýäni özünden uly gyz doganlary) Dursun ejäniň aýdanlarynyň köstüz hakykatdygyny subut edýär.

Biz Annasoltanyň durmuşyna siňňin ser saldyk, onuň ömrüniň her bir pursadyna, edim-gylymyna, häsiýetine, hereketine, galdyran ýazgylaryna, garaz oňa degişli bolan iň bir ýönekeýje zatlarda nazar aýladyk.

Onuň galdyryp giden ýazgylarynyň hemmesem gymmatly. Ýöne Annasoltanyň rus dilinde sözme-söz terjimesinde galdyran goşgusy aýratyn-da özüne çekýär.

*Men ýeke däl, bagda-da adamlar ýaşayarlar,
Adamyň nesli mydama dowam edip dur.
Goý bu gün meniň goşgymy okamasynlar,
Ýöne döwrem, adamlaryň islegem, söýgüsem, ykbalam dürlüdir.*

Mümkün ertir... üýtgeşik ýürekli bir kişi doglar.
Hem meni söýer, pikirlerime teşnw bolar, goşgularumy okar.
Emma barybir ol meni garry aýalyň keşbinde-de tapyp bilmez.
Menem onuň galyň dodaklaryndan öpüp minnetdarlyk bildirmek üçin mazarymdan çykyp bilmerin.

Şonuň üçinem,
Sen meniň ýaşdaşymyň, ýa kiçimiň...
Garaz kim bolaňda-da,
Kalbymda duýgy oýaranyň üçin.
Minnetdarlyk bildirýärin.

Şeýle setirleri ol ölmeziniň öň ýanynda ýazyp gidipdir. Bu setirler şahyryň geljekki nesle bolan ýüzlenmesidir. Bu onuň özüniň şygrylarynyň täze nesle hökmany suratda yetgjekdigine ynamydyr. Ol şol nesli keselhanada ýatyrka hyýalynda görüpdür. Özünü söýýän, goşgularyna teşne bolup okaýan nesle «soň men

minnetdarlyk bildirmek üçin mazarymdan çykyp bilmerin» diýip, şu setirleriň üsti bilen sag bol aýdypdyr. Bu zatlary beýan etmegimiz şahyry ideallaşdyrmak bolmak däl, eýse bu onuň çylşyrymly, täsin ykbalynyň hakyky sahypasy...

Mämmetgurban MÄMMETGURBANOW.

«Ömrüzaýa ýylдыzym» A., «Türkmenistan» neşirýaty, 1992 ý.
Edebi makalalar